

УДК 327.8(100):327.7

Фесенко М.В.

РЕФОРМУВАННЯ ООН ЯК ІНСТИТУЦІЙНОЇ ОСНОВИ НОВОГО МІЖНАРОДНОГО ПОРЯДКУ

Проаналізовано наукові позиції щодо можливого реформування ООН. Показано, що позиція більшості науковців полягає в тому, що сьогодні реформування ООН є необхідною умовою створення нового міжнародного порядку. Вона ґрунтується на тому, що ООН накопичила великий досвід і формально посідає центральне місце в ієрархії міжнародних інститутів. Доведено, що діяльність Ради Безпеки (РБ) ООН з моменту її створення була часто-густо неефективною через те, що не було реалізовано багато положень Статуту ООН, які стосуються безпосередньо головного органу, відповідального за підтримку міжнародного миру та безпеки, а інші положення часто порушувалися. Аргументовано, що практика прийняття та реалізації рішень РБ ООН, яка спрямована на вирішення конкретних

конфліктів та загроз міжнародній безпеці, свідчить про зниження її ролі та авторитету на користь регіональних систем колективної безпеки.

Ключові слова: ООН, реформування, міжнародний порядок, міжнародна система, міжнародні організації, глобальна політика, інституціоналізація.

Фесенко Н.В. Реформирование ООН как институциональной основы нового международного порядка.

Проанализированы научные позиции относительно возможного реформирования ООН. Показано, что позиция большинства ученых заключается в том, что сегодня реформирование ООН является необходимым условием создания нового международного порядка. Она основывается на том, что ООН накопила большой опыт и формально занимает центральное место в иерархии международных институтов. Доказано, что деятельность Совета Безопасности (СБ) ООН с момента ее создания была часто неэффективной из-за того, что не было реализовано много положений Устава ООН, касающихся непосредственно главного органа, ответственного за поддержание международного мира и безопасности, а другие положения часто нарушались. Аргументировано, что практика принятия и реализации решений СБ ООН, которая направлена на решение конкретных конфликтов и угроз международной безопасности, свидетельствует о снижении ее роли и авторитета в пользу региональных систем коллективной безопасности.

Ключевые слова: ООН, реформирования, международный порядок, международная система, международные организации, глобальная политика, институционализация.

Fesenko M. Reforming of the United Nations as the Institutional Basis of a New International Order.

The scientific positions concerning the possible reform of the United Nations are analysed. It is shown that the position of the most scholars is that today the reform of the United Nations is a prerequisite for the creation of a new international order. It is based on the fact that the United Nations has accumulated extensive experience and formally occupies a central place in the hierarchy of international institutions. It has been proven that the UN Security Council (UN Security Council) since its inception was often ineffective because many provisions of the UN Charter that were directly addressed to the main body responsible for maintaining international peace and security were not implemented and other provisions were often violated. It has been argued that the practice of adopting and implementing decisions of the UN Security Council, aimed at resolving specific conflicts and threats to international security, suggests reducing its role and authority in favour of regional collective security systems.

Keywords: UN, reform, international order, international system, international organizations, global policy, institutionalization.

Нині ООН не просто накопичила значний досвід, але формально посідає центральне місце в ієрархії міжнародних інститутів. ООН є універсальною організацією, сфера відповідальності якої охоплює практично всі області міждержавних відносин, а рішення Ради Безпеки ООН обов'язкові для всіх держав-членів [1, с. 53]. Однак ООН не змогла стати інституційною основою нового міжнародного порядку. На зламі тисячоліть ООН виявилася неспроможною запобігти низці кривавих конфліктів і військових переворотів. Це актуалізує питання про причини її недостатньої ефективності як ефентуального органу глобального управління. Критична позиція науковців і політичних діячів пояснюється тим, що ООН ніколи не була ефективним інструментом вирішення нагальних проблем людства. У межах біполярного та

однополярного міжнародного порядку ООН виявилась однаково безсилою, щоб запобігти локальним конфліктам, гарантувати нерозповсюдження ядерної зброї, поширювати демократію, вирішувати питання боротьби з бідністю та забезпечення сталого розвитку міжнародної системи [2, с. 6, 7].

Протилежна ж позиція вчених спирається на позитивні досягнення ООН і впевненість у наявності умов для ефективного реформування. Політики та експерти, які належать до цієї групи, підкреслюють, що саме існування ООН викликано потребами світової спільноти і було б недалекоглядно відмовлятися від міжнародної універсальної організації такого рівня, не спробувавши її вдосконалити і зміцнити.

Професор Єльського університету Пол Кеннеді належить до прихильників реформування ООН. У своїй науковій праці «Парламент людства» він робить спробу дати повну картину діяльності ООН у різних сферах – таких як безпека, економічне співробітництво, культура, права людини. Структура наукового дослідження охоплює весь спектр питань, з якими стикалася організація протягом свого існування. Автору важливо було визначити співвідношення досягнень і невдач організації. Дослідник зокрема підкреслює, що «незалежно від того, чи схвалюємо ми минулі результати діяльності цієї організації, чи ні, зміни, що мають місце у світовому співтоваристві, змушують нас звертатися до неї знову. Якби міжнародних організацій у даний час не існувало, ми повинні були б створити їх, хоча і в дещо іншому вигляді, ніж той, в якому вони існують тепер. ООН принесла величезні переваги нашому поколінню, і за наявності громадянської рішучості та великодушності всіх тих із нас, хто може зробити ще більший внесок в її діяльність, принесе користь ще й поколінням наших дітей і онуків» [3, с. 290].

Традиційно вважалося, що ООН є єдиною універсальною організацією світової системи, «вищим носієм та охоронцем сучасного міжнародного права», і в цій якості вона користується найвищим моральним авторитетом. Однак сьогодні така точка зору поставлена під сумнів. Не тільки фахівці-міжнародники, а й представники неурядових організацій висувують ідеї докорінної реформи ООН і радикального перегляду її Статуту [4]. В одному зі своїх виступів Дж. Гіргон, директор Центру досліджень «Групи семи» при університеті Торонто, заявив, що «Рада Безпеки ООН, Статут ООН, сам устрій цієї організації абсолютно не відповідають викликам XXI ст. ООН створена в інтересах суверенних держав-націй, а в еру глобалізації ці держави зникають» [5, с. 256].

В основу світового порядку XXI ст. повинно бути покладено основні цінності, які мають важливе значення для розвитку міжнародних відносин. До них насамперед належать такі:

- свобода – забезпечення прав людини, кращою гарантією яких є демократична форма правління, заснована на широкій участі та волі народу; рівність – жодна людина і жодна країна не повинні позбавлятися можливості користуватися благами розвитку;

- солідарність – глобальні проблеми повинні вирішуватися за умови справедливого розподілу витрат і тягара відповідно до фундаментальних принципів рівності та соціальної справедливості;

- терпимість – люди повинні поважати один одного при всьому різноманітті віросповідань, культур і мов. На особливу увагу заслуговує положення про те, що «культура миру і діалог між усіма цивілізаціями повинні активно підтримуватися»;

- повага до природи – збереження природи спільними зусиллями;

- спільна відповідальність за управління світовою економікою та соціальним розвитком, а також за забезпечення миру і безпеки має бути спільною для всіх держав і реалізовуватися на багатосторонній основі [6].

Останнє положення є особливо важливим, бо характеризує сутність міжнародного порядку, що формується. Необхідність визнання спільної відповідальності підкреслюється не перший рік. З цього приводу колишній Генеральний секретар ООН К. Аннан зазначав, що «держави повинні міцно усвідомити свою подвійну роль у нашому глобальному світі. На додаток до своєї самостійної відповідальності, яку кожна держава несе щодо свого суспільства, держави спільно є гарантами нашого спільного життя на цій планеті... Немає жодного гравця, здатного конкурувати або замінити державу». Не випадково, що спільна відповідальність неодноразово згадується в актах ООН. У Декларації тисячоліття керівники держав і урядів заявили, що поряд з відповідальністю перед своїми товариствами вони несуть колективну відповідальність перед народами світу за забезпечення їх благополуччя [7, с. 13].

Важливою датою в історії людства стало 1 травня 1974 р., коли Генеральна Асамблея ООН прийняла «Декларацію про встановлення нового міжнародного економічного порядку» і відповідну «Програму дій». Відомий представник Римського клубу А. Печеї назвав ці документи «всесвітньою соціально-політичною революцією бідних», яка «набиратиме сили і визначатиметься не якимись положеннями ідеологічного порядку, а гнівом, обуренням і протестом проти несправедливості. Мільярди людей будуть наполегливо вимагати перерозподілу влади, багатств, доходів. Неможливо передбачити, яких саме форм набуде надалі цей рух і якою буде реакція на нього більш благополучних країн, шокованих тиском в умовах, коли вони не мають єдиної тактики дій. Однак можна з упевненістю стверджувати, що ці революційні процеси неможливо зупинити і що найбурхливіші події ще чекають на людство попереду» [8].

Для дослідження можливих шляхів вирішення виявлених проблем у 1974 р. було розпочато проект ООН «Перебудова міжнародного порядку» (*RIO – Reshaping the International Order*). Цей проект очолив лауреат Нобелівської премії з економіки Ян Тінберген. Доповідь «RIO – перебудова міжнародного порядку», опублікована у 1976 р., пропонувала протягом 40 років скоротити розрив у доходах між бідними та багатими з 13:1 до 3:1 (3:1 – це гранично допустиме співвідношення між багатими і бідними районами Європейського економічного співтовариства) або, що більш реально, принаймні до співвідношення 6:1. У Доповіді Міжнародної комісії ООН з навколишнього

середовища та розвитку «Наше спільне майбутнє», підготовленій у 1987 р., яка стала основою концепції сталого розвитку 1992 р., зроблено висновок, протилежний концепції «меж зростання»: «Ми здатні узгодити діяльність людини із законами природи та домогтися загального процвітання» [9].

В контексті реформування ООН як інституційної основи нового міжнародного порядку необхідно констатувати активні дискусії про те, чи стане військова інтервенція будь-якого типу на території держав (за рішенням однієї держави, групи країн або за мандатом ООН) легітимною нормою міжнародного права. Фактично ця норма діє майже двадцять років, але події 2011 р. додали питанню про її легітимність особливого значення. Світова спільнота перед вибором: прийняти цю норму або відмовитися від її універсального характеру, визнати або не визнати НАТО глобальним регулятором міжнародних відносин, члени якого визначатимуть напрям розвитку світу в цілому та його окремих частин. Вирішується доля ООН та її РБ: чи справді найбільша міжнародна організація сприятиме консолідації порядку на основі трансатлантичних структур, залишається одним з основних питань. Наприклад, резолюція РБ ООН, прийнята навесні 2011 р. щодо Лівії, призвела до ескалації конфлікту в цій країні і в Північній Африці в цілому [10].

На думку вчених, другий етап, найбільш складний, буде включати сукупність заходів щодо реформування ООН, яку слід наділити адекватними владними повноваженнями та силовими структурами. В.Л. Іноземцев і С.А. Карганов припускають, що, можливо, доведеться повернутися до початкового варіанту Статуту ООН, в якому не передбачалося право націй на самовизначення, чітко конкретизувати вимоги до держав-членів ООН, а також прописати процедуру виключення або тимчасового призупинення членства країн. У разі успіху такої реформи країнам «центру» слід було б створити об'єднані збройні сили, що діють під егідою ООН, але керуються представниками великих держав. У разі ж провалу реформи достатньо імовірно, що держави «центру» виявляться вільними від зобов'язань і припинять виконувати рішення, прийняті у рамках ООН. Вони тоді зможуть приступити до створення колективних військових структур і структур безпеки за межами ООН. В останньому випадку логічно припустити, що фундаментом стануть структури НАТО, хоча це і вимагатиме розпуску альянсу і формування на його основі нової військово-політичної організації, не обмеженої певною зоною відповідальності. Відтак, по завершенні другого етапу виникне серйозна політична і військова коаліція розвинених країн [11].

У ґрунтовній дискусії щодо реформування ООН виявилися глибокі розбіжності між учасниками цієї організації з питань черговості реформ, ступеня їх радикальності та власне перетворень. Найбільш обговорюваними питаннями в контексті реформування ООН стали такі:

- забезпечення більшої ефективності ООН у питаннях міжнародної безпеки й удосконалення інструментарію миротворчості та кризового регулювання;

- розширення можливостей залучення ООН у внутрішні справи держав через політичну нестабільність, порушення прав людини, екологічні або гуманітарні катастрофи;
- підвищення ролі ООН в галузях екології, міграції, регулювання інформаційних потоків тощо;
- зміна порядку фінансування діяльності ООН і принципів використання її фінансових ресурсів;
- модифікація ролі Генеральної Асамблеї з метою підвищення її здатності приймати дієві рішення;
- більш чітке визначення статусу Генерального Секретаря ООН і радикальна перебудова роботи Секретаріату ООН;
- уточнення функцій і ролі спеціалізованих установ ООН, координація їх діяльності, розширення повноважень Міжнародного Суду;
- підвищення ефективності роботи Ради Безпеки й зміна її складу;
- ефективна діяльність, спрямована на нерозвинені країни;
- привілейований стан постійних членів Ради Безпеки;
- тенденція до створення однополярної структури світової системи зі США у ролі лідера;
- нагальна потреба у вирішенні фінансової кризи Організації за допомогою включення найрозвиненіших країн світу до категорії постійних членів Ради Безпеки [12, с. 145-146].

На сьогодні єдиним правовим міжнародним актом, що зобов'язує всі держави світу дотримуватись його положень, є Статут ООН. Він є орієнтиром у діяльності як державних, так і недержавних учасників міжнародної системи. На принципи Статуту посилаються всі найважливіші міжнародно-правові документи, хоча його тлумачення часто виявляються суперечливими. У ньому закладені основи розвитку системи колективної безпеки та проголошені демократичні ідеали цивілізованого світу. Принципи Статуту ООН мають і надалі бути основою міжнародного права, принципів і норм міжнародної поведінки. Однак наразі принципи ООН не виконуються і мають скоріше декларативний характер. Про це, наприклад, свідчить принцип рівноправності. Держави світової системи не є рівноправними та диференціюються за рівнем політичного впливу на світові процеси, військовою могутністю, економічним і науково-технічним потенціалом, територією, населенням, природними ресурсами тощо.

Одним із нагальних питань, що обговорюється в контексті перегляду й оновлення положень Статуту ООН, є право вето постійних членів Ради Безпеки. У системі міжнародних відносин на всіх рівнях із середини ХХ ст. відбулися кардинальні зміни. Наприклад, змінився кількісний склад учасників організації. В момент заснування з п'ятдесяти однієї держави-засновниці лише чотири представляли держави Африки і вісім – країни Азії. Згодом членами ООН стали майже всі африканські та азійські держави. Разом з цим змінилася соціально-економічна та політична конфігурація держав світу. З державами – учасниками міжнародної системи взаємодіють різноманітні міжнародні урядові та неурядові організації, кількість і вплив яких на міжнародну політику істотно зростає.

Руйнування біполярного та формування нового міжнародного порядку вимагають переосмислення ролі та місця ООН у XXI ст. Необхідно взяти до уваги і той факт, що Статут ООН був прийнятий у «доядерному столітті». Зі створенням зброї масового знищення зазнав кардинальних змін і зміст поняття міжнародного миру та безпеки. Нова концепція безпеки охопила не тільки військові, а й політичні, економічні, екологічні та інші важливі аспекти міжнародних відносин.

У контексті можливих термінів проведення реформи Ради Безпеки ООН зазначимо, що швидше за все у середньостроковій перспективі серйозних змін не відбудеться. Це пов'язано передусім із тим, що для внесення поправок до Статуту ООН необхідно отримати підтримку двох третин учасників Генеральної Асамблеї (ГА), в тому числі всіх постійних членів Ради Безпеки. По-друге, на даний момент немає явного та активного ініціатора, здатного прискорити цей процес: США не надто зацікавлені у перетворенні РБ, ЄС зайнятий виходом із внутрішньої кризи та найближчим часом опікуватиметься більш важливими для себе проблемами. Всі моделі реформування РБ, які були запропоновані в межах ООН, здебільшого сконцентровані на питанні складу та структури РБ ООН, але вони не вирішують тих проблем, які існують у співвідношенні повноважень РБ ООН та ГА ООН. За таких умов було б доцільно деталізованіше виписати повноваження цих органів, особливо в тій частині, що стосується підтримання міжнародного миру та безпеки. А враховуючи те, що сьогодні відсутня єдина позиція постійних членів РБ ООН та держав-членів ООН щодо реформування цих двох основних органів, необхідно продовжувати пошук і розробку нових альтернативних проектів, які стануть компромісом між різними позиціями, представленими державами-членами ООН [13, с. 40, 41].

Констатується, що нерідко повноваження Ради Безпеки та Генеральної Асамблеї ООН переплітаються, причиною чого залишається недостатня конкретизація цих повноважень у Статуті ООН. Положення Статуту ООН не містять механізмів стримування та противаг. Розподіл повноважень між Генеральною Асамблеєю та Радою Безпеки у випадках, що стосуються підтримання міжнародного миру та безпеки, залишає простір для конкурентної юрисдикції.

Враховуючи все зазначене, автор поділяє позицію українського вченого Ю.С. Скорохода, який дослідив діяльність Ради Безпеки ООН з урегулювання низки конфліктів і дійшов висновку про неконструктивність позиції постійних членів Ради Безпеки, зокрема США, які використовують наявну процедуру прийняття рішень для підпорядкування процесу врегулювання конфліктів своїм стратегічним інтересам. Рішення, прийняті Радою Безпеки ООН у цій сфері, більшою мірою відбивають інтереси держав – постійних членів Ради, ніж колективні інтереси всіх держав-членів ООН. Досвід урегулювання низки конфліктів демонструє необхідність докорінних змін не тільки інституційної структури ООН, а й всієї концепції реагування ООН на конфлікти та спірні ситуації. ООН, активно пропагуючи концепцію «відповідальності за захист», має одночасно підняти проблему «відповідальності за реагування» Ради Безпеки

ООН, адже саме вона покликана Статутом ООН (ст. 24 пункт 1) підтримувати міжнародний мир і безпеку [14, с. 15].

Питання необхідності реформування Ради Безпеки ООН почали широко обговорювати з кінця ХХ ст. На наш погляд, це пов'язано з тим, що сучасні виклики міжнародному миру та безпеці, зокрема міжнародний тероризм, розповсюдження ядерної зброї, світова фінансова криза тощо, настільки масштабні та транснаціональні, що їх усунення однією державою або коаліцією держав видається неможливим. Необхідність реформи Ради Безпеки ООН визнається всіма державами-членами ООН та є необхідною передумовою відродження системи колективної безпеки. Втім, реалізація проектів і пропозицій з реформування даного органу, висунених різними державами або групами держав, їх ученими та політичними діячами, вироблення єдиної концепції реформи уявляється сьогодні малоімовірною через суперечності між державами з різних аспектів реформи і відсутність згоди постійних членів Ради Безпеки щодо кандидатур держав, які претендують на додаткові постійні місця в Раді.

Однією з тенденцій розвитку сучасної міжнародної системи є інституціоналізація глобальної політики. Вона полягає в кількісному та якісному збільшенні багатосторонніх угод, глобальних і регіональних інституцій, режимів і мереж міжурядової політики та міжурядових зустрічей. Сьогодні необхідно враховувати той факт, що якщо світові релігії спиралися на регулювання на основі моралі, то сучасна міжнародно-правова ідеологія – на норми та інститути. Якщо «концерт» європейських монархій ХІХ ст. припускав наявність механізмів усного узгодження дій на тимчасовій основі (*ad hoc*), то Статут Ліги Націй встановлював певний формалізований у принципах і правилах механізм регулювання міжнародних відносин, що остаточно оформився в Статуті ООН. Цей комплекс у своєму розвитку далекий від того, щоб бути глобальним управлінням з потужними юридичними повноваженнями та правом примусу. Однак він значно більший, ніж проста система обмеженої міжурядової кооперації.

Незважаючи на інституціоналізацію глобальної політики, в 1990-х і 2000-х рр. ООН виявилася нездатною запобігти низці кровопролитних конфліктів. На початку другого десятиріччя ХХІ ст. низка військових переворотів на півночі Африки й анексія Криму Російською Федерацією у 2014 р. загострили фундаментальне питання про причини недостатньої ефективності ООН як органу глобального управління. Тож, необхідно брати до уваги критичну позицію вчених і політиків стосовно ООН. Вона ґрунтується на тому, що ця організація ніколи не була і сьогодні не стала ефективним інструментом вирішення нагальних проблем людства. Доводиться констатувати той факт, що біполярний та однополярний світовий устрій не дали можливості ООН запобігати локальним конфліктам, гарантувати нерозповсюдження ядерної зброї, поширювати демократію, вирішувати питання боротьби з бідністю та забезпечення стабільного розвитку учасників міжнародної системи.

Захисники ООН стверджують, що, в цілому, ООН має перспективи і може бути реформована. Критики своєю чергою вважають, що за організацією можуть

залишитися функції гаранта глобальної стабільності, безпеки та миру між великим державами, а також функції з боротьби з бідністю, голодом і пандеміями. В такому випадку основні надії щодо глобального управління покладаються на «Групу семи». Втім, як видається, «Група семи» зможе виконувати приписувані їй функції тільки в разі формалізації її структури та розширення її кількісного складу, принаймні за рахунок включення до її лав КНР. З приєднанням КНР до «Групи семи» вона остаточно може здобути контури неформального інституту глобального регулювання. З урахуванням зростання ролі «Групи двадцяти» у вирішенні глобальної фінансової кризи «Групи семи» та «Групи двадцяти» доведеться знайти взаємоприйнятний варіант розподілу повноважень в інтересах зміцнення міжнародної стабільності. На НАТО припадатимуть функції регулювання світових військово-політичних питань.

Сьогодні стає очевидною криза міжнародного права, правового регулювання міжнародних відносин і легітимності ООН. У системі міжнародного права констатується дисбаланс через неухильно зростаючий вплив світових держав та зміну позиції щодо національного суверенітету, причому діяльність ООН не відповідає цим змінам. У багатьох регіонах світу безперервно відбуваються конфлікти і терористичні акти. Подекуди застосовується хімічна зброя і відбуваються випробовування ядерної зброї. Водночас авторитет і ефективність роботи ООН також піддаються серйозним сумнівам, пов'язаним із запізненням програм надання гуманітарної допомоги та неефективністю миротворчих сил.

На сьогодні Статут ООН – це єдиний в історії правовий міжнародний акт, який є зобов'язуючим для всіх держав світу. Статут є еталоном, який повинні наслідувати всі конститутивні акти створених після створення ООН організацій – міжурядових і неурядових. На його принципи посилаються всі найважливіші міжнародно-правові документи, хоча його тлумачення нерідко буває різним. У ньому закладені основи розвитку системи колективної безпеки, проголошені демократичні ідеали цивілізованого світу. Принципи Статуту, сформульовані в середині ХХ ст., і донині не втратили своєї значущості та актуальності. Вони містять усі можливості, необхідні для подальшого прогресивного розвитку міжнародного права, принципів і норм міжнародної поведінки. Однак принципи ООН, констатуємо, не виконуються і мають більше декларативний характер.

Сьогодні, аналізуючи Статут ООН, необхідно враховувати той факт, що політична картина світу після створення ООН кардинально змінилася. Якщо на момент заснування з 51 держави-засновника тільки 4 були державами Африки і 8 – Азії, то згодом в ООН вступили практично всі африканські та азійські держави. Докорінно змінилася і розстановка сил: на світову арену вийшли держави, чиє економічне і технологічне зростання впливає на стан найважливіших глобальних проблем. Декolonізація зумовила виникнення багатьох нових периферійних держав і регіональних організацій, що вплинуло на подальшу еволюцію системи міжнародних відносин. Згодом інтенсифікації процесу глобальних політичних трансформацій сприяв розпад біполярної системи міжнародних відносин і крах соціалізму. Динамічний розвиток

міжнародної системи актуалізував реформування ООН відповідно до вимог часу.

Дедалі вагомішими стають міжнародні недержавні організації (МНДО) як суб'єкти міжнародної політики, що не відповідає їх формально-правовому статусу в системі ООН. Тому актуальною залишається реформа форм участі МНДО в системі ООН. Кожний суб'єкт міжнародної політики – МНДО, приватний сектор і держави-члени ООН – має принципово визначити власне ставлення до ролі та функцій недержавних організацій (наприклад, на Генеральній Асамблеї ООН, на глобальному форумі МНДО та на зустрічі представників приватного сектора). Після цього такі організації повинні дійти згоди між собою щодо визначення окремих суб'єктів, які працюють в системі ООН.

Одним із головних дискусійних питань у контексті реформування ООН залишається ліквідація права вето для постійних членів Ради Безпеки ООН. Принцип одноголосності членів РБ обґрунтовується недопущенням ядерної війни серед держав-лідерів, що мають ядерний потенціал. Деякі країни, що розвиваються, одночасно із загальною вимогою перегляду Статуту, особливо наголошують на необхідності скасування або перегляду права вето, що не прийнятно для інших членів ООН.

Для того, щоб ООН відповідала вимогам сучасності та змогла існувати в майбутньому, необхідно внести до її Статуту нові принципи, адаптовані до нових реалій світової спільноти. Вважаємо, що в першу чергу для цього доцільно розширити склад постійних членів Ради Безпеки за рахунок держав, за основними параметрами рівних нині великим державам і здатних завдяки займаному ними положенню в сучасних умовах нести особливу відповідальність за долю світу. Найбільш імовірним у цьому зв'язку, на наш погляд, є включення до складу РБ ООН Німеччини, Японії, Індії, Бразилії, Нігерії, представників Африки, Латинської Америки. При цьому видається логічним наділення їх всіма повноваженнями та зобов'язаннями, які мають нинішні постійні члени Ради Безпеки ООН, тобто і в розширеному складі цей орган може відігравати ту саму роль.

Реформування Ради Безпеки ООН є необхідною умовою відродження системи колективної безпеки, але реалізація проектів і пропозицій з такого реформування, висунутих різними державами або групами держав, їх ученими та політичними діячами, вироблення єдиної концепції реформи видається малоімовірною через суперечності щодо різних аспектів реформи і незгоди постійних членів Ради Безпеки щодо можливих кандидатур держав, які претендують на додаткові постійні місця в Раді.

Разом з реформою РБ неминуче постає й питання реформування принципу миротворчої діяльності ООН. До середини 1990-х рр. ознаки кризи миротворчої діяльності ООН стали явними, і міжнародне співтовариство почало шукати шляхи і методи виходу з цієї кризи. Проблема кризи миротворчості ООН глибша, ніж здається на перший погляд. Вона полягає не тільки в недоліках самої системи кризового реагування, а й у слабкості міжнародно-правового регулювання в цілому. Накладення санкцій, у тому числі на думку критиків

жорсткої позиції США, на цьому тлі залишається корисним інструментом реагування на кризи, навіть з огляду на уповільненість його дії.

Використані джерела та література:

1. Федоров В.Н. Организация Объединенных Наций, другие международные организации и их роль в XXI веке. – М.: Логос, 2007. – 906 с.
2. Фесенко М. ООН як інституційна основа нового міжнародного порядку // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених. – К.: КНУ імені Тараса Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2016. – Ч. 1. – С. 4-7.
3. Kennedy P. The Parliament of Man: The United Nations and the Quest for World Government. – London: Allen Lane, 2006.
4. Устав ООН от 26 июня 1945 г. / Сборник документов «Международное публичное право». – Т. 1. – М.: Издательство «БЕК», 1996.
5. Акаев А. Думая о будущем с оптимизмом. Размышления о внешней политике и мироустройстве. – М.: Международные отношения, 2004. – 405 с.
6. Фесенко М.В. Проблеми та перспективи формування нового міжнародного порядку в умовах нестаціонарності // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. праць. – 2014. – Вип. 120, Ч. I. – С. 113-127.
7. Annan K. We the Peoples – The Role of the United Nations in the 21st Century // U.N. official website. – 3.04.2000. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/News/Press/docs/2000/20000403.ga9704.doc.html>
8. Печчеи А. Человеческие качества. – М.: Прогресс, 1985. – 312 с.
9. «Наше общее будущее. Доклад международной комиссии по окружающей среде и развитию (МКОСР)». – М.: Прогресс, 1989. – 372 с.
10. Шаклеина Т. Великие державы и региональные подсистемы // Международные процессы. – 2011. – Т. 9, № 2(26). – Май-август. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intertrends.ru/twenty-sixth/004.htm>
11. Иноземцев В.Л., Карганов С.А. О мировом порядке XXI века / Полит. Ру. – 14 февраля 2005. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://polit.ru/article/2005/02/14/world/>
12. Білоусова Н.Б., Бондарчук Б. Організація Об'єднаних Націй: перспективи еволюції // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2010. – Вип. 90, Ч. II. – С. 144-147.
13. Шпакович О.М. Реформування та зміна повноважень основних органів ООН: пошук та розробка нових альтернативних проектів // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Вип. 96, Ч. I. – С. 40-45.
14. Скороход Ю.С. Проблема реформування Ради безпеки ООН: позиція України // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2005. – Вип. 53, Ч. 1. – С. 14-17.